HEMMELIG

(SL)

M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

mandag den 12. mars kl. 10.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Gro Harlem Brundtland.

Til stede var: Gro Harlem Brundtland, Paul Chaffey, Kåre Gjønnes, Bjørn Tore Godal, Kirsti Kolle Grøndahl, Fridtjof Frank Gundersen, Carl I. Hagen, Annelise Høegh, Anne Enger Lahnstein, Jan Petersen, Gunnar Skaug, Reiulf Steen, Anders Talleraas, Jo Benkow, Bjarne Mørk Eidem, Sigbjørn Johnsen, Kjellbjørg Lunde, Erik Solheim, Gunhild Øyangen (for Oddrunn Pettersen), Haakon Blankenborg (for Gunnar Berge), Johan C. Løken (for Siri Frost Sterri), Terje Nyberget (for Hans J. Røsjorde) og Pål Atle Skjervengen (for Jens Marcussen).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Handelsminister Kaci Kullmann Five.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra statsministerens kontor: Statssekretær Kai Eide. Fra Utenriksdepartementet: Statssekretær Knut Vollebæk, ambassadør Ketil Børde, personlig rådgiver Kai Henriksen, underdirektør Einar Bull og byråsjef Enok Nygaard.

Videre var til stede komiteens sekretær, Jon Bech.

Dagsorden.

1. EF-EFTA.

2. Eventuelt.

Sak nr. 1.

EF-EFTA.

(SL) STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Jeg vil i denne redegjørelsen foreta en gjennomgang av de problemområder vi nå ser avtegne seg etter at den første faglige gjennomgang av EFs regelverk er foretatt, samt redegjøre for forberedelsene til høynivåmøtet med EF 20. mars.

Før jeg går videre, vil jeg bare si at manuskriptet vil bli levert dere. Det er underveis ned, og dere vil få det - med de vanlige forbehold - etter at møtet er ferdig.

Den vesentlige del av den EF-lovgivning som er relevant for en EØS-avtale, gjelder gjennomføringen av de "fire frihetene". Fullstendige lister over det EF-kommisjonen anser som relevant regelverk er ennå ikke, eller bare helt nylig mottatt, på alle områder. Det som gjenstår, vil bli vurdert etter hvert som det kommer inn. Dette gjelder bl.a. energi, transport, telekommunikasjoner, audiovisuelle tjenester og informasjonstjenester.

Det som foreligger, gir Regjeringen grunnlag for en første politisk vurdering av områder hvor det kan bli aktuelt fra norsk side å kreve overgangsordninger eller unntak. EFs forutsetning er at slike krav fremmes overfor EF som felles EFTA-krav. Dette er også EFTA-landenes hovedsyn. EF har for øvrig gitt klare signaler om at det samlet bare kan dreie seg om et begrenset antall unntak i en EØS-avtale. Dette vil selvsagt være gjenstand for konkrete forhandlinger.

Det har vært en norsk grunnholdning i EFTAs høynivågruppe at EFTA-landenes krav om overgangsordninger og unntak skal fremmes i de formelle forhandlinger, ikke i de oppklarende drøftelser som nå pågår. Det betyr altså at skriverier om at vi den 20. mars skal fremlegge unntakslister i Brussel, overhodet ikke er korrekte. I den nåværende fasen er Norge innstilt på å gi de indikasjoner som måtte være nødvendige for at Kommisjonen skal kunne fremme et forslag til forhandlingsmandat for EF-rådet. De indikasjoner som vil bli gitt, er derfor av generell og foreløpig karakter. De representerer således verken en maksimums- eller minimumsliste hva gjelder unntak og overgangsordninger. En slik arbeidsmetode mener vi er nødvendig for å få tid til den nasjonale klargjøringsprosess og deretter samordning mellom EFTA-landene.

Det har vært både EF-kommisjonens og EFTA-landenes mål å fullføre de oppklarende drøftelsene 20. mars i år, slik at Kommisjonen kan presentere sitt forslag til forhandlingsmandat for rådet primo april. EFTA-landene har arbeidet godt sammen, vært vel forberedt til møtene og har lykkes i å tale med én stemme overfor EF. Fremdriften på EFs side i det siste har derimot ikke vært helt tilfredsstillende, noe man fra EFTAs side har tatt opp med EF-kommisjonen.

(SL) Jeg har her lyst til å presisere at det er klart at Tysklands-problematikken har lagt meget stort beslag på Kommisjonens arbeidskraft i den senere tid. Dette betyr ikke at EF/EFTA-prosessen er nedprioritert. Det er fortsatt Kommisjonens klare ønske å få en EØS-avtale på plass i samsvar med det man ble enige om på møtet den 19. desember. Det er imidlertid samme del av Kommisjonens apparat som arbeider både med EØS-prosessen og med Tysklands-spørsmålet. Derfor har det åpenbart ikke vært til å unngå at det har oppstått visse kapasitetsproblemer på EFs side. Jeg vil sterkt understreke at dette er ting jeg ikke på noen måte tenker å si offentlig, men det er realiteter som jeg mener det er nyttig at denne komiteen er orientert om.

Sist fredag hadde jeg et møte med Kommisjonens visepresident Andriessen. Han pekte på muligheten for at Kommisjonen kan komme til å be om et kortere og generelt utformet mandat etter møtet den 20. mars.

Tidligere har signalet vært at Kommisjonen ønsket et meget detaljert forhandlingsmandat fra EFs ministerråd. Han presiserte at tidsplanen, som han åpenbart mente det var viktig å holde, tilsa den første løsningen, altså et generelt mandat. Dette kunne da innebære behov for visse konsultasjoner mellom Kommisjonen og rådet under forhandlingsprosessen. Hva EF-rådet her vil falle ned på, understreket han imidlertid var uvisst.

Andriessens nye skisse vil formodentlig innebære at rådet kan sluttbehandle mandatet i sitt møte 7. - 8. mai. Blir mandatet mer omfattende, kan vi oppleve at avgjørelsen først tas i rådets junimøte.

I det følgende vil jeg peke på områder som etter vår første nasjonale gjennomgang fremstår som problemområder. Jeg vil ikke her veie problemene mot de fordeler og muligheter man venter å oppnå ved en EØS-avtale. Dette er aspekter som jeg har lagt betydelig vekt på bl.a. i min redegjørelse for Stortinget den 20. november. Det har heller ikke nå vært forsøkt å se de enkelte områder i forhold til hverandre eller ut fra en helhetsbetraktning. Dette blir en viktig del av det videre arbeidet.

Jeg skal så kort som mulig gå gjennom det foreløpige materialet fra arbeidsgruppene for de fire friheter. Det er mange, mange tusen sider felles regelverk man her har gjennomgått, de lærde strides om hvor mange tusen, så jeg vil ikke våge meg på noe anslag, bare si at det er meget omfattende.

Når det gjelder fri bevegelse av varer, er EFs regelverk meget omfattende. Dette utgjør mer enn halvparten av det samlede materialet vi har gjennomgått.

(SL) Vareområdet vil utgjøre et helt sentralt felt i forhandlingene.

Den foreløpige vurdering synes å vise at Norge uten særlige problemer vil kunne tilpasse seg store deler av EFs regelverk på vareområdet. Det vil imidlertid bli nødvendig å vurdere overgangsordninger eller unntak på enkelte sentrale områder som jeg nå skal komme inn på.

Regelverket vedrørende tekniske handelshindringer omfatter ca. 770 direktiver som bl.a. legger opp til harmonisering av produktkrav og gjensidig godkjenning av prøvingsresultater. Der fellesskaplovgivning ikke eksisterer, baseres produktomsetningen som kjent på gjensidig godkjenning av nasjonale lover og regelverk (Cassis de Dijon-prinsippet).

Den første gjennomgang av EFs regelverk viser stor grad av samsvar mellom de norske bestemmelser og EFs regelverk. På områdene arbeidsmiljø, helse, sikkerhet og miljø er det dog registrert avvik av teknisk og prinsipiell karakter. Norge har f.eks. strengere lovgivning for kjemikalier, kreftfremkallende stoffer, fosfor, bilavgasser, støy og asbest. Det vil nå bli igangsatt arbeid med vurdering av hvilke av disse områder det vil bli nødvendig å fremme krav om overgangs- eller unntaksordninger for fra norsk side.

Norge legger stor vekt på å finne løsninger som sikrer vår rett til å opprettholde høye standarder for helse, miljø og sikkerhet. For flere av disse områder er avvikene felles for flere EFTA-land, særlig for de nordiske land. Nasjonale avvik av denne typen bør imidlertid kunne opprettholdes på samme grunnlag som i EF, jeg henviser til Roma-traktatens artikler 36 og 100 A. Man må imidlertid være forberedt på at avvik med handelsvridende virkning - jeg understreker at det er det jeg nå snakker om - kan bli utfordret av domstolsystemet. Fra EFTAs side er det derfor ønskelig å foreta en nærmere vurdering av EFs konkrete rettspraksis for å redusere usikkerheten ved anvendelse av Cassis de Dijon-prinsippet. Det foregår for øvrig en utvidelse av EFs regelverk til stadig nye områder, slik at Cassis de Dijon-prinsippet vil få mindre betydning i tiden fremover. Det er en klar tendens til at EFs egne krav til miljø, helse og sikkerhet etter hvert blir skjerpet. EØS-forhandlingene må brukes til å fremme denne utviklingen ved aktiv påvirkning fra EFTA-landenes side.

Det er enighet mellom partene om å inkludere samarbeid om grenseformaliteter og opprinnelsesregler i EØS. EF har gitt positive reaksjoner på et forslag fra EFTA om forenkling på dette området.

(SL) Gjennomgangen av EFs regler om statsstøtte har vist at vi kan få problemer bl.a. i forbindelse med støtte til Store Norske Spitsbergen Kulkompani A/S, A/S Sydvaranger og eventuell støtte til Norsk Jern Holding A/S. Særlig for Store Norske og Sydvaranger blir det aktuelt å vurdere behov for overgangsordninger eller unntak. Dette avhenger imidlertid av de løsninger man kommer frem til i EØS vedrørende regionalstøtte og strukturstøtte. EF selv har som kjent et omfattende system for regional- og strukturstøtte.

EFs konkurranseregler synes i substans ikke å innebære særlige problemer for Norge. Det kan imidlertid bli aktuelt med visse begrensninger i praktiseringen av konkurranseregulerende avtaler i næringslivet. Spørsmålet om de statlige monopoler vil også kunne bli tatt opp i drøftelsene av konkurransereglene. Om og i hvilken grad dette kan få betydning for f.eks. Vinmonopolet og Medisinaldepotet er foreløpig uavklart. Fra norsk side vil vi legge stor vekt på den helsemessige begrunnelse for å bevare disse ordningene. En nærmere avklaring av eventuelle unntaksbehov vil antagelig først finne sted under selve forhandlingene.

Det er et hovedmål å sikre like konkurransevilkår i et EØS og herunder gjøre det mulig å avskaffe bruk av anti-dumpingtiltak. Det er imidlertid gjort klart fra EFs side at fjerning av anti-dumpingtiltak i EØS vil bli vurdert i forhold til det totale omfanget av EFTA-landenes krav om overgangsordninger og unntak i en EØS-avtale.

I spørsmålet om gjensidig åpning av markedene for offentlige innkjøp synes en tilpasning til EFs direktiver generelt å innebære fordeler for norsk næringsliv og for offentlig virksomhet. Det synes bl.a. å være anledning til å opprettholde lokale betingelser, dvs. at lønns- og arbeidsvilkårene i vertslandet legges til grunn for oppdragene. Dette bør være et krav fra norsk side, men er altså foreløpig ikke 100 pst. avklart i EF selv.

Særlige problemer kan knytte seg til det ennå ikke vedtatte direktivet for det som hittil har vært såkalte ekskluderte sektorer - transport, telekommunikasjon, energi og vannforsyning. Det er bl.a. usikkert i hvilken grad og på hvilken måte direktivet kommer til å omfatte offshoresektoren og offentlig innkjøp av energi. Her har Norge betydelige interesser å ivareta.

Det synes imidlertid som om Storbritannia i rådsmøte den 23. februar i år har fått gjennomslag for spesielle prosedyrer for offshoresektoren som kan medføre at innkjøp kan unntas fra det generelle regelverk. Dette spørsmålet må derfor vurderes nærmere i lys av utviklingen i EF.

(SL) EFTA-landene ønsker som kjent frihandel for fisk og fiskeprodukter i EØS. Det tas ikke sikte på å overta EFs felles fiskeripolitikk, og det er heller ikke aktuelt fra norsk side å akseptere kobling mellom markedsadgang og ressursadgang. Disse forhandlingene blir vanskelige, og det kan bli problem med å holde EFTA samlet - et EFTA som spenner fra Sveits' ikke akkurat overveldende fiskeripolitiske interesser til Islands meget betydelige fiskeripolitiske interesser.

Felles landbrukspolitikk vil falle utenfor en EØS-avtale. Det skal imidlertid forhandles om en utvidelse av handel med landbruksvarer. Dette forventes å bli et vanskelig forhandlingstema. Fra EFs side vil det bl.a. bli reist krav om liberalisering av handelsregimet for produkter av spesiell interesse for de sydlige EF-land, dette som ledd i økonomisk og sosial utjevning (cohesion), og som kompensasjon for at de sydlige EF-land, på grunn av sin næringsstruktur, for øvrig ikke kan dra samme nytte av EØS som EFTA-landene vil kunne gjøre.

De strengere norske veterinære og plantesanitære bestemmelser vil kunne skape problem i forhold til EFs regelverk. Kommisjonen synes nå å mene at det vil være urealistisk å forhandle om full tilpasning på disse områdene og heller derfor i retning av en utvikling mot et pragmatisk sak-til-sak-samarbeid, og at dette blir mindre omfattende enn man tidligere hadde tenkt seg.

Når det gjelder energi, er det vanskelig å foreta en vurdering, da regelverket helt nylig er mottatt fra EFs side. En nærmere vurdering må derfor utstå. Dette er imidlertid et område hvor regelverket har stor betydning for oss, særlig med hensyn til rammebetingelsene for gassalg.

Så til tjenester og kapital. Uavhengig av EF-tilpasningen er man i Norge i ferd med å avvikle valutareguleringen. Flere tiltak er allerede gjennomført, og Regjeringen legger opp til at store deler av valutareguleringen skal være avviklet innen 1. juli i år. Norges Bank og Finansdepartementet arbeider med praktiske tiltak med henblikk på å nå dette målet. Det forutsettes at løsninger som ivaretar skatte- og statistikkhensyn - og disse er viktige for oss - vil være klare før en EØS-avtale eventuelt trer i kraft 1. januar 1993. Det vil da ikke være aktuelt med unntak eller overgangsordninger.

I den norske konsesjonslovgivningen er det bestemmelser som innebærer forskjellsbehandling mellom inn- og utlendinger. Slike diskriminerende regler strider mot de generelle prinsippene i EF. Dette betyr ikke at vi må fjerne våre konsesjonslover, men at vi må vurdere de bestemmelser som diskriminerer overfor borgere fra andre land. Det kan nevnes at konsesjonsloven av

(SL) 1974 om fast eiendom er utformet etter et ikke-diskriminerende prinsipp. Regjeringen vil arbeide for å sikre nasjonal kontroll med forvaltningen av ressurser og miljø, bygget på gjensidighetsprinsippet.

Det vil nå bli arbeidet med å klarlegge om avvikling av bestemmelser som diskriminerer overfor borgere fra andre land på enkelte områder vil kunne komme i konflikt med vitale nasjonale interesser. Denne grundige vurderingen er foreløpig ikke gjennomført.

(GSR) Behovet for overgangsordninger eller unntak må deretter avklares. En retningslinje for tilpasningen vil være at vi ikke skal gå lenger i avviklingen av diskriminerende bestemmelser enn EFs egne medlemmer gjør. Her er det en stadig kamp mellom Kommisjonen og EFs medlemmer, og vi må være forberedt på at Kommisjonen vil prøve å bruke forhandlingene med EFTA-landene, krav overfor EFTA-landene, i sitt arbeid for å bringe EF-medlemmene på plass i et system, slik Kommisjonen ønsker det.

I gjennomgangen av norsk konsesjonslovgivning vil en ta sikte på at det gis mulighet for myndighetene til å gripe inn vedrørende bedriftsoppkjøp. I denne forbindelse vil en også vurdere regelverket i konkurranse-, selskaps- og finansmarkedslovgivningen.

Det er som kjent i dag ikke anledning for utenlandske kredittinstitusjoner, bortsett fra forsikringsselskaper, å etablere filialer i Norge. I forbindelse med behandlingen av strukturmeldingen for finansnæringene har Regjeringen nylig vedtatt å foreslå for Stortinget at det skal bli anledning til filialetablering forutsatt etablering av nødvendige tilsyns- og kontrollordninger og under forutsetning av gjensidighet. Det er i dag adgang til å etablere datterselskaper som egne juridiske enheter, eksempelvis utenlandske datterbanker.

Det legges derfor til grunn at regelverket for finansielle tjenester tilpasses EFs regelverk. Endring av norsk regelverk, slik at det oppfyller EF-direktivene, vil imidlertid være ressurskrevende og kunne ta tid. Slike endringer vil neppe reise prinsipielle problemer. Tilpasning til EF vil også innebære en viss harmonisering med hensyn til etablering av tredjelands finansinstitusjoner. Graden av harmonisering vil avhenge av den form EØS-avtalen får.

Når det gjelder transporttjenester, er det så langt ikke avdekket problemer av avgjørende betydning. Dette gjelder også skipsfartssektoren, hvor det vil være store fordeler ved å sikre adgangen til et voksende EF-marked. EF står for halvparten av våre norske frakt-inntekter.

(GSR)

Et forhold som kan skape vanskeligheter ved tilpasning til EFs regler, er de begrensningene i fartsområdet som er pålagt for enkelte typer NIS-skip som går i internasjonal fart. Dette gjelder ferger som går mellom Norge og utlandet. En tilpasning til EFs regler vil kunne medføre at disse begrensningene i fartsområdet må oppheves Begrensningene er i første rekke innført fra vår side for å sikre sysselsettingen av norske sjøfolk, men dette problemområdet vet vi fortsatt ikke veldig mye om.

Norske bedrifter innenfor landtransport, særlig mindre foetak, vil antakelig stå overfor konkurransemessige tilpasningsproblemer når EF liberaliserer sitt transportmarked. Imidlertid vil disse problemene bare bli ytterligere forsterket dersom Norge ikke får en tilslutningsavtale som gir våre transportører adgang til EF-markedet på tilnærmet like vilkår som EF-transportører. Jeg må også nevne at det foregår nå en liberalisering på dette området på nordisk basis. Det anses som ønskelig å vurdere muligheten for overgangsordning.

I EF tillates televerkene enerett på selve nettet for å sikre en landsdekkende infrastruktur. Videre kan det gis enerett på telefontjenester, mens det skal være konkurranse på datatjenester. Rent videresalg av kapasitet i leide linjer fra televerkene skal tillates etter 1. januar 1993 i EF.

I Norge har det offentlige enerett på datatjenestene, med unntak av de såkalte verdiøkende datatjenester. Rent videresalg av leide linjer er forbudt i Norge.

Det har imidlertid vært reaksjoner i flere EF-land på at Kommisjonens tjenestedirektiv går for langt med hensyn til denne liberaliseringen. Kommisjonen har derfor under internt arbeid en revisjon av sitt direktiv. Bakgrunnen er ønsket om virkemidler til å sikre landsomfattende dekning av datatjenester, og det er et synspunkt som ikke er ukjent for oss. Endringene som vurderes i EF, går så langt vi vet, i retning av norske standpunkter.

Så til det tredje området - personer. Fri bevegelse av personer i EF bygger på at enhver EF-borger i tre måneder kan søke arbeid i annet EF-land. Hvis arbeid ikke da er funnet, må vedkommende forlate landet. Hvis arbeid er funnet, kan vedkommende bli på ubestemt tid. Tilsvarende gjelder retten til å etablere næringsvirksomhet i egen regi.

I Innst. S. nr. 38 for 1989-90 sier en enstemmig finanskomite at spørsmålet om et felles arbeidsmarked

(GSR) også må ses i forhold til norsk innvandringspolitikk.

På samme bakgrunn mener komiteen at det i det gjensidige forhold til EF/EFTA fortsatt må være adgang til former for begrensning av og kontroll med arbeidsinnvandringen.

Fra norsk side har vi presentert dette syn i EFTA-gruppen. Innen EFTA-gruppen arbeider vi nå for å finne frem til løsninger som kan ivareta disse hensyn, f.eks. gjennom en form for sikkerhetsklausuler. Dette spørsmålet vil stå på dagsordenen i arbeidsgruppe IIIs møter den 15. og 16. mars.

Fri bevegelighet vil innebære at deler av våre trygdeytelser, bl.a. arbeidsledighetstrygd, må kunne følge med personer som velger å bevege på seg. Det må kunne antas at sosialstønad vil kunne holdes utenfor dette prinsipp.

Prinsippet om gjensidig godkjenning av utdanning bør kunne aksepteres, men det vil kunne være aktuelt å kreve overgangsordninger i forhold til enkelte fagområder.

Grensekontroll forutsettes opprettholdt i EØS, og tilpasningen skulle derfor ikke skape problemer i forhold til asyl- og flyktningepolitikk, terrorisme, narkotika m.v.

Jeg har med dette gitt en presentasjon av det vi til nå har kunnet trekke ut som problemområder ved en tilpasning til EFs regelverk for de fire friheter.

La meg til slutt nevne at når det gjelder områder utenfor det indre marked, gruppe IV, dreier arbeidet seg snarere om utforming av iverksettelse av nye tiltak fra EFs side enn om vurdering av eksisterende EF-regelverk.

Et sentralt felt er f.eks. miljøvern. Dette er et område som er under sterk utvikling i EF. Miljøvernhensyn som gjelder det indre marked, skal behandles i arbeidsgruppe I for varer. EFTA-landenes ønske om full deltakelse i det nye miljøbyrået behandles imidlertid i arbeidsgruppe IV.

Når det gjelder spørsmål knyttet til bio- og genteknologi, behandles disse av både gruppe I og gruppe IV. EF har ikke ferdigbehandlet de tre direktivene som omhandler disse spørsmål. EFs endelige posisjon er altså ikke kjent. Norge har fremholdt overfor EFTA at bio- og genteknologi kan bli et problemområde for oss, men har understreket at disse spørsmål ennå ikke er ferdig behandlet av den norske regjering.

(GSR)

Under den sosiale dimensjon står f.eks. arbeidsmiljøet sentralt. Norge har et generelt høyt nivå på dette området. Dette innebærer at det ikke vil være vanskelig for oss å tilpasse oss EFs mer generelt utformede minimumsdirektiver. En regner med å kunne opprettholde strengere norske regler.

Helt til slutt rettslige og institusjonelle spørsmål - helt kort: I arbeidsgruppe V videreføres drøftelsene av disse spørsmål, men det gjenstår fortsatt mye arbeid på ekspertplan før man får klargjort nærmere de forskjellige aspekter ved de løsninger som er satt på skisseblokken, og som drøftes. Fra norsk side tar vi fortsatt utgangspunkt i en to-pilar-løsning og i at EFTA-landene må få reell deltakelse i beslutningsprosessen. Fra Kommisjonens side er det kommet lite nytt på dette området i den seneste tid. Det er vårt inntrykk at Kommisjonen mener den nå har tilstrekkelige informasjoner om EFTA-landenes holdninger på dette punkt til å kunne utforme sitt forslag til forhandlingsmandat, og det har vært det sentrale poeng i forbindelse med møtet den 20. mars.

Vi må være forberedt på at dette mandatet vil legge hovedvekten på at EF vil opprettholde sin egen beslutningsautonomi. Dersom mandatet blir generelt utformet, slik visepresident Andriessen antydet overfor meg sist fredag, ligger det an til at Kommisjonen må be rådet om et mer detaljert forhandlingsmandat senere i forhandlingene. Det er på denne bakgrunn vanskelig å se at man skal kunne komme nærmere en avklaring av de rettslige og institusjonelle spørsmål på EF/EFTAs høynivåmøte den 20. mars. Disse spørsmål vil derfor måtte inngå som hovedelementer i en senere redegjørelse i denne komiteen.

Ved møtet den 19. mars skal vi i EFTA utarbeide den første samlede presentasjon av problemområder for fremleggelse i det felles høynivåmøtet den 20. mars. Den norske utgangsposisjon vil være slik jeg nå har redegjort for her i dag.

På et ministermøte i EFTA den 3. april vil det bli foretatt en politisk vurdering av resultatet av de oppklarende samtalene mellom EFTA og EF.

KOMITEENS LEDER: Takk skal du ha.

Jeg gir da ordet fritt til spørsmål og kommentarer.

(GSR)

FRIDTJOF FRANK GUNDERSEN: Jeg merket meg det handelsministeren sa om at det hadde vært dårlig fremdrift fra EF-siden, og at det i grunnen var gjort svært lite når det gjelder det institusjonelle, og at det der hadde kommet lite nytt fra EF-siden. Så vidt jeg kan forstå, må det være noen av de største problemene i hele denne forhandlingsprosessen. Jeg vet ikke om det skulle forundre oss at man etter å ha drøftet dette mer inngående på EF-hold, vil komme til den konklusjon at det å skulle ha et EØS som et slags konsultasjonsorgan i EF-prosessen når Kommisjonen skal fremlegge sine forslag for rådet, vil bli så tungvint, særlig i tillegg til alt det EF nå har å gjøre med at Øst-Tyskland via Vest-Tyskland blir nytt medlem og alle disse avtalene med Øst-Europa, at EF rett og slett vil vike tilbake for en slik avtale.

En annen side av denne saken er at et av de argumenter som EFTA-landene har for ikke å bli medlemmer, nemlig argumentet om nøytralitet, er kommet i et helt annet lys etter utviklingen i Øst-Europa og i verden for øvrig. Hvem i all verden er det de skal være nøytrale overfor, og hva innebærer egentlig denne nøytraliteten som gjør at de ikke kan søke om medlemskap? Hele denne konstellasjonen begynner å fortone seg mer og mer underlig.

Og mitt spørsmål er: Vil det forbause handelsministeren om man fra EF sier at situasjonen nå på mange måter har endret seg så mye at vi vil vike tilbake for å ha et slikt EØS som en forvanskende tarm på sidelinjen av vårt system, og at man sier at det eneste naturlige alternativ nå når nøytralitetsargumentet har mistet sitt reelle innhold, er at de som vil nyte godt av EF, må søke om medlemskap og betale inn til fondet, for det er stort sett velstående land det er snakk om i dette tilfellet? Vil det forbause handelsministeren?

JAN PETERSEN: Jeg syntes det var meget interessant å få denne listen over problemområder. Den listen betyr at man arbeidsmessig nå åpenbart er i god rute, slik vi hadde forutsatt at man skulle være.

Nå var ikke dette noen liten liste, og jeg vil gjerne stille et par spørsmål. Det ene er om man har noen følelse av hvordan en tilsvarende gjennomgang fra de øvrige EFTA-land vil fortone seg, om man der ender med de samme problemstillinger, eller om vi vil møte en liste over andre problemstillinger som vil utvide området vesentlig.

(KML)

Det andre spørsmålet går på hvordan man med en slik liste forholder seg til det handelsministeren sa innledningsvis, nemlig at man måtte regne med et begrenset antall unntak og overgangsordninger. Vil hun karakterisere den listen vi nå står overfor, som meget omfattende, og må vi regne med å prioritere innenfor de områdene som vi virkelig skal sette forhandlingskraft bak?

Ellers er det all grunn til å understreke det som ble sagt om at unntakene fremmes i forhandlingene. Vi vil vel nå komme i en fase med atskillig støy både hjemme og ute, og det er derfor all grunn nå til å holde én linje og følge den for å få den igjennom. Det er ingen tvil om at den offentlige debatt vil akkompagnere dette på en måte som gjør at det kan forholde seg noe uklart på visse tidspunkter. Det er all grunn for Stortinget til å understreke det langsiktige i dette.

For øvrig vil jeg understreke betydningen av det handelsministeren også nevnte, nemlig at vi nå får avklart anvendelsesområdet for Cassis de Dijon-prinsippet. Vi har vært gjennom et par debatter her i Stortinget som ikke har vært helt glassklare på det området. Det vil hjelpe den politiske debatt atskillig hvis vi får mer stoff på det.

BJØRN TORE GODAL: Jeg synes handelsministeren så langt gav en ryddig og nyttig oversikt over de problemstillinger vi nå står overfor og øyner. Mitt spørsmål går noe mer inn på problemstillingen generelt mandat. Hvis man nå utstyrer EF med et generelt mandat, kan det være uttrykk for to ting. Det kan være uttrykk for vilje til å gå i gang og rydde opp i problemene etter hvert som de melder seg, men det kan også være uttrykk for at man kvier seg for å gå inn i reelle problem-stillinger. I så måte kan man stå overfor en temmelig langdryg prosess. Jeg vil gjerne ha handelsministerens vurdering av dette, slik vårt embetsverk og våre forhandlere og ressurser i arbeidsgruppene ser det. Hva er det som foregår, hva er det som ligger til grunn for et valg av et eventuelt generelt mandat, og ser man faresignaler her som kan sette selve tidsprosessen i fare, slik at den går langt utover det vi har forestilt oss fra norsk side?

Det andre momentet - og jeg skal vokte meg for å gå inn i noen polemikk med Fridtjof Frank Gundersen - er at jeg tror EØS, helt uavhengig av utviklingen i Øst-Europa, er i EFs egen interesse, og at det er i EFs interesse også å operere med forskjellige nivåer for integrasjon når det gjelder økonomisk

(KML) samarbeid. Med andre ord: Det blir aldri slik, tror jeg, at EF velger å satse på det ene eller det andre i forhold til det som er en omfattende EF-strategi for utstrakt økonomisk integrasjon på forskjellige nivåer i hele Europa.

PAUL CHAFFEY: Nå har vi fått en ganske grei oversikt over de ulike problemområdene, men mye av dette har vi visst om en stund. Det er selvfølgelig bra at man går mer i detalj etter hvert. Det jeg savner, er en vurdering av hva som er viktig, og hva som er mindre viktig, for det er vel ganske opplagt at en slik maksimumsliste ikke er spesielt realistisk verken overfor EFTA eller i forhold til EF i neste omgang. Det kunne vært greit å vite hva Regjeringa mener er viktigere enn andre ting, altså Regjeringas minimumsliste.

Jeg synes også det er et problem at vi ikke får noen god offentlig debatt når vi opererer på et slikt ønskeplan, og ikke går inn i en reell diskusjon om hva det er greit å oppgi - hva man er nødt til å oppgi, og hva man overhodet ikke aksepterer at man oppgir. Det hadde vært greit å få debatten et hakk vekk fra at vi både skal ha adgang til EF på alle måter og alle fordeler - og gå inn i en reell debatt om de problemene vi kommer til å stå oppe i ganske raskt.

Jeg fikk inntrykk av at Regjeringas holdning når det gjelder Cassis de Dijon-prinsippet, er at vi slutter oss til det, men at vi håper på en serie med unntak når det gjelder miljø, sikkerhet, helse osv. Det vil være en domstol, etter hvert, som vil avgjøre hvilke unntak vi får. Jeg lurer på hva slags beslutningsprosess Regjeringa kan tenke seg i den domstolsbehandlingen, og hva slags innflytelse man regner med eller ber om at Norge skal få i forhold til en domstol.

CARL I. HAGEN: Det er mye som kunne vært sagt, men jeg tror jeg skal vente til vi har publikum til stede med å sette i gang debatten. Jeg har imidlertid et spørsmål. Handelsministeren sa:

> "På et ministermøte i EFTA 3. april vil det bli foretatt en politisk vurdering av resultatet av de oppklarende samtalene mellom EFTA og EF."

Hvorledes trekkes vi inn i vurderingen av de politiske signalene? Vil Regjeringen, i kraft av at vi har en mindretallsregjering, konsultere oss spesielt akkurat før dette møtet 3. april når det gjelder hvilke politiske signaler som Regjeringen skal gi på EFTAs

(KML) ministerrådsmøte. Jeg vil anbefale at vi på et eller annet vis blir trukket inn i bildet før ministerrådsmøtet den 3. april.

KOMITEENS LEDER: Jeg gir ordet til Erik Solheim.

ERIK SOLHEIM: Siden mine spørsmål var nokså like både Chaffeys og Hagens, vil jeg gjerne høre svaret på de spørsmålene først.

KOMITEENS LEDER: Vi kan godt slippe handelsministeren til nå og fortsette på talerlisten etterpå. Det kan være nyttig å få flere kommentarer.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Fridtjof Frank Gundersen lurte på hva som egentlig skjedde i forhold til de rettslige og institusjonelle spørsmålene. Det jeg opplever etter å ha hatt møter i Brussel sist fredag, er at det ser ut til at EF selv ønsker å skyve disse spørsmålene over i selve forhandlingsprosessen. Det tror jeg er en fordel, fordi det da vil være regulære forhandlinger med det rammeverk og de regler som er knyttet til det. Det har ikke vært EFTA som har ønsket de oppklarende samtalene, men EF. EF har ønsket de oppklarende samtalene for å kunne be om sitt mandat den 20. mars, eller for å kunne starte arbeidet etter møtet den 20. mars, og så lenge EF da er tilfreds med det materialet som er brakt frem innen denne dato, verken kan eller bør vi intervenere i det. Jeg ser det faktisk som en fordel om dette kommer i selve forhandlingene.

Det ble spurt om det vil forbause meg om man fra EFs side sier at situasjonen er endret slik at de i grunnen ikke vil ha noen EØS-avtale. Svaret er ubetinget ja. Verken jeg eller noen av våre forhandlere eller andre norske politikere som har vært i kontakt med Kommisjonen eller med EFs medlemsland, har noen holdepunkter for å si at det vil bli utviklingen. Tvert imot er det nettopp slik Bjørn Tore Godal understreket, at man fra EFs side har et aktivt ønske om å få til en EØS-avtale, og gang på gang understreker man at dette er noe man mener har økt i politisk betydning etter utviklingen i Øst-Europa.

(KML)

La meg også få understreke i forhold til de rettslige og institusjonelle spørsmålene at som jeg nevnte sist, mottok vår statsminister fra Kommisjonens president og visepresident under sitt møte 25. januar i år klare signaler om en klar vilje til å tenke nytt i dette arbeidet. Det er ny mark som skal pløyes, og Kommisjonen er på sin side villig til å søke å få dette til.

Jan Petersen spurte hvorledes omfanget av problemområdene vil være etter gjennomgangen med de øvrige EFTA-land. Det er ikke helt godt å svare på før den endelige gjennomgangen finner sted, og det skjer altså den 19. mars. Men hovedinntrykket vårt - og jeg skotter da bakover på forhandlerne - er at vi på svært mange måter opplever sammenfallende holdninger og syn på hva som er problemområder. Men vi beveger oss altså foreløpig på et ikke-detaljert nivå hva gjelder problem-områdene. Det er en skisse på hvor vi mener det vil kunne være problemer, som vi så må gå inn i.

Hvordan vil dette forholde seg til et begrenset antall unntak/overgangsordninger? Det er meget vanskelig å si, fordi vi her nå har villet ta med det vi hittil i prosessen har sett som områder hvor det er behov for å gå inn, og hvor det ligger mulige problemer. Men vi går ikke nå inn og sier at det vil bli krevd unntaksordninger og overgangsordninger på alle disse feltene. Det er ikke den beskjeden vi ønsker å gi fra norsk side, men vi sier at dette er en antydning av problemområder - det er verken en minimums- eller en makimumsliste. Det har vi rett og slett ikke noen oppfatning om før vi er gjennom neste ledd i prosessen, som vil være en detaljert og nitid gjennomgang for å prioritere innenfor hver av disse sektorene og mellom disse problemområdene for derigjennom å komme frem til hva som skal være de norske ønskemål for unntak og overgangsordninger.

Godal spurte om et generelt mandat viser vilje til å gå i gang, eller at man kvier seg. Utspillet om et generelt mandat kom altså fra Andriessen overfor meg i en times samtale på fredag. Det var et helt nytt signal, og jeg fikk et helt klart inntrykk av at det fra hans side bygde på en vilje til å gå i gang, holde tempoet i prosessen og ikke miste tid. Han understreket gjentatte ganger hvor viktig EF synes denne prosessen er, så jeg mener bestemt at det er det første som er det riktige svaret på det. Men hva som eventuelt vil bli sluttresultatet når Rådet er ferdig med dette, og EFs politikere har sluttbehandlet det, vet vi jo ikke. Det understreket Andriessen svært sterkt, og vi vet jo heller ikke hvilke beveggrunner Rådet i så fall måtte ha for eventuelt å velge et mer generelt mandat. Men jeg ser det forhandlingsmessig fra EFTA-landenes side som en helt

(KML)

klar fordel at Rådet har et mer åpent og generelt mandat i motsetning til at de blir bundet i detalj på hvert eneste område.

Settes tidspunktene og tidsprosessen med dette i fare? Slik jeg ser det nå - nei. Andriessen bekreftet at målet er at avtalen skal tre i kraft parallelt med det indre marked 1. januar 1993, og vi kjenner regnestykkene om hvor lang tid vi trenger til ratifikasjoner i de nasjonale parlamenter osv.

Chaffey var inne på hva som er det viktige her. Jeg har vel i realiteten svart på det spørsmålet allerede, i forhold til Jan Petersens spørsmål. Det er ikke mulig å gi noe fullgodt svar på det ennå. Jeg går ut fra at Chaffey også vil ha forståelse for at vi ikke med ett slag kan gå gjennom disse meget omfattende og for Norge svært viktige områdene for å tilfredsstille et behov om debatt. Vi vil ta den tid som er nødvendig for å komme frem til forsvarlige standpunkter og en forsvarlig prioritering fra norsk side, som så selvsagt vil bli drøftet med Stortinget og/eller Stortingets organer. Men det gledet meg å høre at Chaffey sa at mye av det jeg her har sagt, har "vi visst". Det forteller vel noe om at denne prosessen allikevel har vært mer åpen enn hva man fra enkelte hold tidligere har hevdet.

Til Cassis de Dijon-prinsippet: Det er riktig at vi hele veien, både den nåværende og den forrige regjering, har bygd på at dette er en bærebjelke i EFs indre marked, og det er altså dette indre marked vi søker adgang til, med - så langt som mulig - realisering av de fire friheter. Men som jeg har understreket en

(EK)

rekke ganger tidligere både her og i stortingssalen, åpner Cassis de Dijon-prinsippet for unntak med henblikk på helse, sikkerhet og miljø. Det er særlig her vi ønsker å få en konkret gjennomgang av rettspraksis for å fjerne en del av den usikkerheten som i dag kan synes å eksistere.

Så spurte Chaffey: Hva da med domstolsavgjørelsene? Nå er det ikke slik at ethvert unntak automatisk vil bli brakt inn for en domstol. Det vil bare skje hvis noen andre bestrider at det virkelig er helse, sikkerhet eller miljø som ligger til grunn, og hevder at Norge driver med en skjult form for tekniske handelshindringer. Først da vil saken komme inn for domstolen.

Når det gjelder hva slags domstol det vil være, er det foreløpig ikke tilendebrakt i forhandlingene. Denne regjeringen står på de samme hovedsynspunkter som den tidligere regjering med den daværende statsminister har gitt uttrykk for i denne komite, nemlig at man arbeider for å få til en felles EF/EFTA-domstol for EØS-saker, eventuelt ved at EFTA-dommere trekkes inn i EF-

(EK) domstolen når det skal treffes dom i EØS-spørsmål. Dette er altså overhodet ikke sluttforhandlet - det gjenstår svært mye å avklare her. Men det er den hovedmodellen man hittil har sett på.

Til slutt til Hagen, og spørsmålet om Stortinget trekkes inn før møtet den 3. april. Det er for meg en selvfølge at Stortinget trekkes inn i forkant av dette møtet, og at det blir en konsultasjon, slik at vi kan gi de politiske signaler som vi på norsk side - også i Stortinget - mener er riktig å gi i det møtet.

ERIK SOLHEIM: Det er et helt overordnet synspunkt hos oss å få langt større åpenhet omkring denne prosessen. Det er riktig som handelsministeren sier, at vi på det generelle planet fra norsk side vil ha alle fordeler, men ikke vil gi noen innrømmelser - for å si det litt grovt. På det generelle planet er det stor åpenhet. Men det er langt mer uklart om hva som er åpent, og hva som ikke er det, når det gjelder hva som er viktig og mindre viktig, hva vi er villig til å gi av innrømmelser, og ikke villig til. Vi mener det er meget uheldig at nesten all informasjon gis i dette organet og ikke i et åpent markedsutvalg, slik som en har det i det danske folketinget. Det ville gjøre det mulig å skille ut det som bør unntas fra offentlighet og informeres i dette organ, samtidig som alt det andre ble gitt i et åpent, møtende organ, slik det skjer i Danmark.

Jeg tror det nå er betydelig uklarhet om hvilke deler av redegjørelsen som ikke kan offentliggjøres, og hva som kan offentliggjøres. Det har vist seg at det som har blitt referert her, også i stor grad kunne ha gått til pressen. - Det var det ene.

Det andre er at det skjer et meget viktig arbeid for det norske samfunnet når det gjelder hva Norge går med på av felles standpunkter i EFTA, bare i selve EFTA. Jeg ser det som helt avgjørende at vi forholdsvis raskt får en langt mer konkret gjennomgang av hvilke felles standpunkter Norge er innstilt på å inngå i EFTA.

For å være konkret: Avisene har siste uke rapportert at Regjeringen skal arbeide med et felles EFTA-standpunkt når det gjelder gen- og bioteknologi, som en oppfølging av flertallsinnstillingen fra det offentlig oppnevnte Bioteknologiutvalget. To av Regjeringens tre partier har tidligere tatt avstand fra det.

For å munne ut i et par spørsmål når det gjelder EFTA:

Når vil vi få en mer detaljert redegjørelse for hvilke felles EFTA-standpunkter vi kan forvente på de områder som vi har fått en god gjennomgang av?

(EK) Og det andre, som er helt konkret: Er det riktig, slik Nationen mener, at Regjeringen har tenkt å legge seg på Bioteknologiutvalgets flertallsinnstilling når det gjelder å finne fram til felles EFTA-standpunkter?

ANNE ENGER LAHNSTEIN: La meg understreke at Senterpartiet også er for åpenhet i denne prosessen.

Jeg regner med at handelsministeren kan si litt om den uklarheten som er oppstått i forbindelse med oppslaget om bio- og genteknologi i Nationen for en uke siden.

Ellers gikk redegjørelsen fort. Det er nyttig og viktig å få disse informasjoner, men jeg trenger nok litt mer tid på å fordøye konstistensen. Men la meg trekke fram to forhold:

I redegjørelsen er nevnt statsstøtte, og Store Norske, Sydvaranger og Norsk Jern Holding er nevnt spesielt. I samme avsnitt nevnes EFs omfattende system for regional- og strukturstøtte. Mitt spørsmål går da på hvordan man vurderer de generelle støttetiltak som vi har for å opprettholde en stabil bosetting i Norge. Jeg vil vise til Innst. S. nr. 38, hvor komiteens flertall - alle bortsett fra Fremskrittspartiet - gikk inn for å

> "praktisere og opprettholde høye standarder og ambisjoner f.eks. på det sosial- og distriktspolitiske området", osv.

Det er det ene.

Det andre jeg vil be om en liten kommentar til, er det som er sagt om fri bevegelse av personer, for jeg går ut fra at en også her legger Innst. S. nr. 38 til grunn. En samlet komite sier at

> "spørsmålet om et felles arbeidsmarked også må sees i forhold til norsk innvandringspolitikk. På denne bakgrunn mener komiteen at i det gjensidige forhold til EF/EFTA må det fortsatt være adgang til former for begrensning av og kontroll med arbeidsinnvandringen".

Her er brukt uttrykket "gjennom en form for sikkerhetsklausuler". Jeg går ut fra at man ikke går bort fra det syn som er nedfelt i innstillingen, som altså komiteen står sammen om.

(EK)

KJELLBJØRG LUNDE: Først kort til det handelsministeren sa når det gjeld openheit i debatten, med referanse til Paul Chaffeys innlegg. SV har kritisert både den førre og denne regjeringa for at farten er for stor, og at ein har for lite openheit omkring dei konkrete konsekvensane av tilpassinga. Den kritikken held vi fram med. Det Chaffey refererte til, er at vi etter kvart veit ganske mykje om konsekvensane av gjennomføringa av EFs indre marknad og dei prinsippa som der er nedlagde, og dei problemområda dette vil innebere i dei konkrete forhandlingane på bakgrunn av dei standardar som òg eit fleirtal i Stortinget seier dei vil halde oppe på fleire område. Det handelsministeren no har referert til, er berre ei presisering av kor problema ligg, utan at truleg særleg mange i denne forsamlinga er blitt noko særleg klokare av den utgreiinga, bortsett frå det forhold at vi har fått stadfesta at vi i prosessen framleis har kome veldig kort.

Når handelsministeren no seier at det har gått greit og glatt i EFTA-rådet, vil eg spørje om ikkje det er fordi ein har lagt seg på eit veldig lågt ambisjonsnivå for å kome fram til eit generelt mandat, som i denne fasen ikkje har ført oss vidare i dei avklaringane vi er nøydde til å få før vi kan ha ein reell politisk debatt på dei ulike områda.

Eg var i Brussel for nokre få veker sidan, og fekk eit bestemt inntrykk av samtalane der nede at det galdt å ligge lågt, slik at ein ikkje snubla i fallgruvene i utgangspunktet. Dersom prosessen skulle gå sin gang, var det veldig viktig at ikkje Norge stod på sitt på den måten nokre i den aktuelle debatten i Norge prøver å gi inntrykk av at vi gjer.

Eg vil spørje om ein innad i EFTA-prosessen så langt har fått dei avklaringane som er nødvendige for i det heile tatt å kome seg vidare på eit nokonlunde sakleg grunnlag, slik fleirtalet i Stortinget har uttalt.

Dersom det er slik - som eg trur - at vi har kome veldig kort i forhold til det som blir ambisjonane, korleis skal vi då klare, dersom vi framleis skal halde tidsfristane, å få til ein open og fordomsfri debatt òg i opinionen på dei områda som handelsministeren no nemnde som problemområde, når vi veit frå erfaring at dersom SV eller andre prøver å reise denne debatten, får vi høyre at det gjer det problematisk i forhold til forhandlingane, at det ikkje er avklart enno, så det er feil det vi seier osv.? Korleis skal vi få det til når informasjonane går til den utvida, og ein ikkje i eit opent møte i Stortinget får dei debattane som er nødvendige?

(EK)

KÅRE GJØNNES: Jeg vil gjerne understreke at det også fra Kristelig Folkepartis side er et sterkt ønske om åpenhet. Nå vil jeg tro at vi internt i det politiske miljø vil være forholdsvis oppdatert og orientert gjennom måten informasjonene skjer på. Men i forhold til opinionen kunne det vært større åpenhet. Jeg opplever når jeg er ute på møter, en stadig mer aggressiv spørsmålsstilling i forhold til det som skjer. Det er ikke noe å legge skjul på at slike ting dukker opp i de møtene jeg har vært med på. Jeg syns Regjeringen skal være litt oppmerksom på denne balansegangen om hva som kan skje i en åpen debatt i Stortinget, og hva som kan gjøres på denne måten, slik at vi ikke holder for mye på denne formen for informasjon, i stedet for å gå til åpent storting med det. Det vil jeg gjerne ha sagt.

Nå er det også kommet fram at en synes det er lite nytt, og handelsministeren har gitt uttrykk for at det tydeligvis har tilflytt det som var nødvendig også på et tidligere tidspunkt. Jeg vil tro at det at vi ikke vil ha et endelig mandat i første fase av forhandlingene - som er kommet til uttrykk her - også vil være i Norges interesse ved at vi har mulighet for å spille inn underveis. Den formen for framdrift har jeg derfor ikke noen problemer med å gi min støtte til.

Jeg har et spørsmål når det gjelder retten til høyere standarder. Det er sagt klart fra at Norge vil fastholde sine krav på det området. Samtidig er det uttalt at det vil være en domstol som i siste instans tillater hva vi kan ha av høyere standarder, uten at det skal være handelsvridende. Jeg syns det ligger et lite problem her: Når kan vi akseptere de avgjørelser som kommer fram, og hva vil bli bedømt som "handelsvridende"? Det er egentlig her selve problemstillingen går: Når aksepteres det som et reelt krav på høyere standarder, og når vil det virke handelsvridende? I enkelte situasjoner kan det jo være begge deler.

Det er også mitt ønske at statsråden klargjør litt mer omkring bio- og genteknologi og det som har kommet fram gjennom pressen.

(EK) KOMITEENS LEDER: Det er et par spørsmål som jeg gjerne vil ta opp. Handelsministeren sa at det var nokså sammenfallende syn på de ulike problemområdene EFTA-landene imellom. Jeg vil gjerne få utdypet et par punkter som også har vært nevnt av andre her, og som vi også kjenner fra tidligere.

For noen dager siden kom det en del reaksjoner overfor meg for at Norge hadde gitt inntrykk av veldig sterke - og ikke bare sterke, men varige - forbehold når det gjaldt spørsmålet om personer. Jeg nevner ikke dette fordi denne komiteen ikke er klar over det; det har vært gjengitt her hva som står i innstillingen fra finanskomiteen om dette. Men hvis det er slik at det Norge har gitt uttrykk for, har vakt sterke reaksjoner i EFTA-kretsen, kunne det for så vidt være nyttig å få litt peiling på hva det går ut på. Det har så vidt jeg har sett, ikke stått noe i pressen om dette - jeg har fått høre det fra folk som har vært til stede i Brussel - men det kan når som helst komme ut i pressen. Jeg hadde gjerne sett at handelsministeren sa litt om det temaet. Det har med realisme og muligheter å gjøre når det gjelder hva som kan komme til å bli sammenfallende syn på et problemområde som dette.

Flere tidligere talere, bl.a. Bjørn Tore Godal, har vært inne på resonnementer når det gjelder spørsmålet om hva ønsket om et generelt mandat betyr - er dette negativt eller positivt hvis man er opptatt av fremdrift og resultater. Handelsministeren har for så vidt svart på det: Hun tror det er positivt, og det kan godt hende at det er tilfellet. Men da er spørsmålet: Hvor mye ligger det her mellom EF-parlamentet og kommisjonen? Jeg går ut fra at det kan være slik at Andriessen og kommisjonen er opptatt av ikke å ha en så komplisert prosess i forhold til de politiske organer at de blir stoppet, og at det tar for lang tid. Jeg vil høre om det er det inntrykket man også har fra Regjeringens side, at det også er et tema, og at en utsettelse kan skyldes den interne EF-avklaringen med de politiske organene, spesielt EF-parlamentet.

(GSR) Jeg har for min del alle steder hvor jeg har kommet bort i EF-parlamentarikere - og det har først og fremst vært mine egne partifeller - understreket noe jeg tror er tilfellet, at deres oppfatning at den politiske håndteringen av spørsmål i EF. i parlamentariske organer, kan bli vanskeliggjort ved at man får en EØS-avtale og flere EFTA-land inne, det tror jeg er å snu saken på hodet. Det er ganske åpenbart at bredden i vurderingene og selve behandlingsprosessen heller vil innbefatte noe som gir EF-parlamentat større muligheter med et slikt bredere 18-landssamarbeid enn med et som er snevrere, og som opprinnelig bare hadde seks. Jeg har følelsen av at hver gang jeg snakker med EF-parlamentarikere om dette,

(GSR)

slapper de noe mer av og skjønner at det også her ligger noe som de kan bruke for å øke den politiske prosessen i EF-systemet.

Så til spørsmålet om åpenhet som flere har vært inne på, og som vi stadig kommer tilbake til i denne komiteen. Det er klart det er et tema som vi har et felles ansvar for å se på hele tiden: Når skal det gis offentlige redegjørelser, hvor fort kan ting formidles videre osv. Dette må både Regjeringen og denne komiteen hele tiden være opptatt av, men særlig Regjeringen, for jo fortere vi kan gjøre det på ulike felter, jo bedre er det. Men det er også et tankekors - jeg synes jeg vil minne komiteen om det, for det er mange her som ikke var med i forrige stortingsperiode - at de spørsmålene som nå kommer til handelsministeren, og som hun blir bedt om å gi svar på, om hva Norge mener om det ene satt opp mot det andre, og om hvor Norge skal plassere seg i dette helhetsbildet, på de enkelte punkter hvor det kan være mulig med forbehold, var gjengangere allerede før statsministermøtet i mars i fjor. Det er mars nå, og i ett år har denne komiteen, de ulike partiene, stilt de samme spørsmålene, og handelsministeren svarer nesten enda mer bestemt avvisende på den problemstillingen enn vi gjorde for ett år og for et halvt år siden. Jeg synes det er riktig at alle er oppmerksom på dimensjonen her. Det er ikke noen kritikk fra min side, men det er koblet med det jeg sa i sted, at Regjeringen hele tiden må tenke på dette at når kan mer komme ut, og når har vi mulighet. Vi diskuterte dette i et tidligere møte, og jeg sa at jeg synes redegjørelser fra handelsministeren også kan være redegjørelser av den typen som vi fikk sist, hvor alle vet hva handelsministeren har sagt, og alle vet hva man kan forholde seg til i den offentlige debatten. Når vi skal ta debattene i salen, er det noe som Stortinget bestemmer ut fra hva som er tjenlig, og når vi faktisk har noe å bidra med gjennom en slik bredere debatt. Dette bare til ettertanke når det gjelder tidspunktene framover, om når man kan komme med mer substans også utad.

Så gjaldt det gen- og bioteknologien. Dette spørsmålet har vært behandlet i åpent storting gjennom redegjørelser og debatt, det er omtalt i innstillinger i Stortinget, og det har vært oppe i denne komiteen i tillegg. Her er det sikkert flere muligheter også i de helt åpne kanalene for å legge fram Regjeringens vurderinger av de spørsmål som jeg hørt handelsministeren nå sa ikke var avklart, verken i EF eller i den norske regjering. Det er klart at EFTA også er inne her, så her er det vel uklare punkter når det gjelder samtlige tre steder, vil jeg anta. Men det har kanskje skjedd noen avklaringer det siste halvåret i forhold til hvor vi stod før regjeringsskiftet, for da hadde Norge gitt en del signaler til EF, bygd på flertallsholdningene i Stortinget. Er det

(GSR) nye ting som nå er under avklaring, må selvfølgelig de inn i den offentlige debatt, men i tilfelle det er behov for det - i denne komiteen i første omgang.

ANDERS TALLERAAS: Bare et par merknader til dette med åpenhet og hvor sakene skal behandles.

Jeg synes at handelsministeren så langt har funnet en rimelig god balanse, og hun var raskt ute etter en tidligere runde i denne komiteen med en åpen redegjørelse for Stortinget. Jeg går ut fra at det vil bli vurdert under prosessens gang når det er naturlig å gjøre det på nytt.

Men jeg tror det er rett å understreke at dette tross alt er forhandlinger av stor nasjonal betydning, og det er også nødvendig at en del av dette holdes lukket. Dette er en vanskelig avveiningsprosess, men jeg synes det er riktig å gi handelsministeren ryggdekning for at ting som er viktige i handelssammenheng, må kunne holdes i Stortingets organer istedenfor i Stortinget som åpent forum.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Spørsmålet om åpenhe er det flere som fra ulike vinkler har vært innom, og jeg vil knytte an til det Talleraas nå sa. Når vi kommer til norske ønsker om konkrete unntak og overgangsordninger og utformingen av disse og prioriteringen mellom disse - hvilke skal vi sette øverst på listen vår - så er det ikke noen tvil fra min side - det har jeg gjentatt gang på gang, og så vidt jeg forstår på Erik Solheim, nærmest til kjedsommelighet - om at miljø, helse og sikkerhet står øverst på vår liste, og det vil jeg fortsette å gjenta. Men når vi kommer til de konkrete unntakene, er det klart at vi beveger oss inn i selve forhandlingene.

Jeg vil se på det som en særdeles vanskelig og svært eiendommelig forhandlingsprosedyre om man skulle gå i åpent storting å redegjøre for hva som er våre første forhandlingsposisjoner. Det ville måtte innebære at hver eneste gang vi overhodet skulle bevege oss i disse posisjonene, måtte jeg tilbake til åpent storting. Mens nå forholder jeg meg altså til, ikke for de mer generelle spørsmålene, men når vi kommer inn i selve forhandlingsprosessen om de konkrete unntakene, at det vil måtte bli en enda hyppigere kontakt - regner jeg med - med dette organet, som altså er Stortingets organ, og hvor alle partier er representert. Men det er intet ønske fra min side om å skjule mer enn det som er nødvendig i en forhandlingsprosess - og det vil jeg veldig gjerne si klart fra om. Men jeg sitter heller ikke her med en standardoppskrift på hva det vil vise seg mulig å gå i åpent

(GSR)

storting med, og på hva man vil måtte holde innenfor dette organ. Det jeg gav uttrykk for i sted, er altså en generell oppfatning ut fra hva jeg nå vet om forhandlingsprosesser, men jeg må be om forståelse for at jeg aldri har ført EF/EFTA-forhandlinger før, så jeg må be om at vi sammen forsøker å sortere ut dette underveis. Det skal ikke stå på min vilje til å vise åpenhet så lenge dette ikke ødelegger for nasjonale forhandlingsposisjoner, for forhandlinger lar seg altså ikke føre i full åpenhet - det tror jeg alle som sitter her, har så lang erfaring i, selv om det kanskje er en litt annen type forhandlinger, at dette ikke er den mest egnede form.

Men hovedproblemstillinger à la de jeg nå har trukket opp, vil bli gjort kjent gjennom den statusrapporten som jeg varslet i mitt innlegg i Stortinget den 21. februar. Denne statusrapporten vil være ferdig nå i slutten av mars; det er litt avhengig av trykketeknikken, så jeg våger ikke å si eksakt dato, men rundt den 20. mars skal den være ferdig. Jeg har nå fått utkastet på mitt bord. Den går nettopp gjennom arbeidsgruppeformennenes rapporter om hovedproblemområdet, men vi kan ikke offentlig i et dokument fra Regjeringens EF-utvalg f.eks. omtale hva andre nasjoners posisjoner er. Det er et veldig viktig element for at dere skal kunne vurdere norske krav om unntak og overgangsordninger når vi kommer litt lenger ut i prosessen. Det ligger helt klart utenfor de ting jegkan gå i åpent storting med. Jeg kan ikke der redegjøre for hva andre nasjoner mener. At journalister i andre land kan få fatt i ting og kan sette sammen informasjon de har, det er noe annet enn at en EFTA-statsråd står på Stortingets talerstol og redegjør for hva Finland måtte mene om dette eller hint, og om hvordan Island legger opp sitt løp. Jeg vil be om at man har dette med seg i vurderingen av åpenhet.

Statusrapporten er altså i sluttspurten, og vil gi en gjennomgang både av disse hovedproblemområdene og av legale og institusjonelle spørsmål. Problemområdene og den omtalen de har fått i debatten her i dag, viser vel egentlig at vi i den meget detaljerte gjennomgang som nå er foretatt av hele EFs felles regelverk, ikke har funnet noen store overraskelser, og det tror jeg at vi i fellesskap skal være glade for. Det er nok derfor jeg svarer nesten det samme som den daværende statsminister svarte da disse spørsmålene kom her i denne komiteen. Men som jeg sa i sted, har vi foreløpig ikke gått inn i den detaljerte unntaksvurderingen. Vi har sagt på hvilke områder problemene ligger.

Når det gjelder åpenhet, vil jeg også få lov til å vise til databasen vår, NORIM `92. Jeg har sørget for at Stortinget, alle representantene, har fått oversendt for at dere fysisk skulle få se hva som ligger i denne databasen, et eksempel på en slik temagjennomgang som det

(GSR) finnes 45 av i databasen, og et eksempel på gjennomgang av et konkret direktiv. Hvert eneste konkrete direktiv er gjennomgått på denne måten i en åpen database som alle kan knytte seg til, og som dere her i Stortinget har full tilgang til gjennom stortingsbiblioteket. Det er et materiale som er så omfattende at jeg er temmelig sikker på at denne komiteen vil anse det meget upraktisk å få alt dette oversendt, men vi står selvfølgelig gjerne til rådighet. Hvis det er enkeltområder, tenkelttemaer, hvor man vil ha alle disse skrevet ut, skal vi fra departementets side naturligvis bidra til det, hvis man ikke vil gå til stortingsbiblioteket.

Hva går Norge med på i EFTA av fellesstandpunkter spurte Solheim også om. Som jeg avsluttet innlegget mitt med i dag, vil de problemområdene, de holdninger jeg har varslet i min gjennomgang i dag, være Norges utgangspunkt når vi går til møtet den 19. mars. Hva vi der vil kunne møte på av motforestillinger, problemer i forhold til andre EFTA-land, er jeg dessverre ikke i stand til å si noe om i dag, men jeg har det generelle inntrykk at vi ikke vil møte på uoverstigelige problemer på dette tidspunkt innenfor EFTA-gruppen.

Gen- og bioteknologien har flere vært innom. Uten at jeg nå sitter med Nationens oppslag foran meg, tror jeg jeg er forsiktig hvis jeg sier at den nok gir et noe skjevt inntrykk av hva som egentlig har skjedd. Norge er altså med i en spesialistgruppe som skal se på om det e mulig å komme frem til noen felles EFTA-posisjoner på dette området. Jeg understreker igjen at EFs posisjoner er ikke mer avklart nå enn de var den gangen arbeiderpartiregjeringen gav sine signaler, bygd på flertallet i Bioteknologiutvalget. Miljøverndepartementet - dette er det ikke UD som direkte gjør - har spilt inn elementer fra norske vurderinger, men helt klart understreket at dette er på et foreløpig stadium i den norske prosessen, og at dette ikke har vært gjenstand for noen endelig politisk behandling. Det har jeg sagt tindrende klart fra om til EFTA, og det betyr også at Regjeringen ikke har nådd frem til noen konklusjon på dette spørsmålet. Vi fortsetter med et system à la det den tidligere regjeringe hadde, med et utvalg ledet av statsministerens kontor, og som nå er inne i det koordinerende arbeidet frem mot en melding om dette. Den respons man har fått fra de andre EFTA-landene på det foreløpige norske innspillet, viser at det ikke er grunnlag for noen felles EFTA-posisjoner på dette stadium i prosessen hva gjelder gen- og bioteknologi, og på godt norsk tror jeg vi kan si at det er fordi at Norge er vesentlig mer restriktiv enn noen av de andre landene i prosessen, og det håper jeg kan være med på å berolige de mange som, meget forståelig, har latt seg uroe over Nationens oppslag.

(GSR) Anne Enger Lahnstein var inne på de generelle støttetiltakene for bosetting i Norge. Den vurderingen vi der har, er i første rekke knyttet til det systemet EFTA har for statsstøtteregler. EFTA har altså et velutviklet system for å hindre handelsvridende statsstøtte, og der - hvis jeg nå memorerer riktig - var vurderingen sent i høst at dette i det store og hele er uproblematisk i forhold til norske støtteordninger. Jeg vil ikke si at alt er uproblematisk, og at det ikke kan dukke opp problemer her i forhold til EFs regelverk, men regional støtte som EFTA vil ha som utgangspunkt, vil være et nasjonalt anliggende og ikke et felles EØS-system. EF-kommisjonær Leon Brittan var for øvrig meget interessert i det EFTA-regelverket vi har, og det overvåkingssystemet de der etablerer i EFTA, og mente dette ville være et meget godt utgangspunkt for å få parallelle systemer som kunne matche hverandre. Dette ble tatt op i en uformell samtale, men jeg finner det likevel riktig å referere det.

Både Anne Enger Lahnstein og Gro Harlem Brundtland nevnte spørsmålet om fri bevegelse av personer. Vi har presentert det norske standpunkt, slik det også foreligger i en enstemmig innstilling fra komiteen, som jeg refererte i sted. Det er nøyaktig denne ordlyden som er presentert i EFTA - igjen understreker jeg i EFTA og ikke overfor EF. Det er riktig at det har vakt reaksjoner hos andre EFTA-land, men vi må også ta i betraktning at tre andre EFTA-land selv har lagt inn reservasjoner på et meget tidlig stadium. Sveits har reservasjoner. Sveits har i dag over 20 pst. fremmede arbeidstakere, og vi vet at det er tre europeiske språk som kan benyttes i dagligtale i Sveits, og det gjør selvfølgelig at de er i en veldig spesiell situasjon. Dette har vært kjent gjennom hele prosessen, og EF har umiddelbart akseptert at Sveits' og Liechtensteins situasjon er veldig spesiell. Island har også anført at de har spesielle problemer. Island har tatt spesielle reservasjoner i dag i forhold til det felles nordiske arbeidsmarkedet gjennom en sikkerhetsklausul, som - som jeg fikk vite av den islandske ambassadøren i Brussel på fredag - aldri har vært benyttet. Men den ligger der, og det er vel dette som er Islands utgangspunkt.

Vi arbeider nå som jeg sa i mitt innlegg her i dag, innen EFTA for å finne frem til løsninger som kan ivareta disse hensyn. Og vi arbeider selvfølgelig meget aktivt fra norsk side for å finne slike løsninger, f.eks. gjennom en form for sikkerhetsklausuler. Hva reaksjonene i andre EFTA-land vil være på de endelige forslagene, våger jeg ikke å si nå, men dette er altså et nært samspill med de andre EFTA-landene. Jeg drøftet dette med EFTA-landenes ambassadører i Brussel sist fredag. Under en helt uformell lunsj var vi innom mulige modeller for å ivareta bl.a. de norske interessene. Så vi beveger oss altså ikke bort fra det overordnede synspunkt som ligger i innstillingen.

(SL) Kjellbjørg Lunde hevdet at det hadde gått greit i EFTA-runden hittil fordi man hadde lagt seg på et lavt ambisjonsnivå. Jeg kjenner meg ikke igjen i den beskrivelsen. Jeg oppfattet det som en relativt utilslørt kritikk for at det nå gikk for sakte i denne prosessen. Jeg må si at jeg stusser noe over at dette synspunktet kommer fra SV, hvor jeg hittil ved enhver anledning har fått høre at dette går altfor fort. Jeg har pekt på at vi har holdt det tempo og den fremdrift som EFTA-landene sammen med EF den 19. desember la opp til, og vår vurdering nå er at dette tempoet vil holde i tiden fremover. Det betyr ikke at vi uke for uke står og klokker inn og sier at nå er vi gjennom den og den vurderingen, men at man i all hovedsak følger den tempoplanen som er lagt opp, og at vi fra EFTAs side er i rute med vårt arbeid. Det er jo det vi har kontroll over. Hvis det blir politiske problemer på EF-siden, har ikke vi, som Gro Harlem Brundtland understreket, den endelige og avgjørende myndighet i forhold til det. Men jeg vil understreke at denne regjeringen arbeider meget aktivt overfor EFs medlemsland. Jeg hadde i Brussel nå samtaler med flere belgiske politikere, jeg har hatt samtaler i London og Paris, og skal også ha kontakt med danske politikere i nær fremtid for å dekke opp en del sentrale EF-hovedsteder. Spania har vi også invitert til Norge for å dekke opp den siden. Dette er vi meget bevisste på.

Gjønnes var innom spørsmålet om åpenhet. Det har jeg vel svart på. Jeg har også merket meg synspunktene fra Gro Harlem Brundtland når det gjelder muligheten for en kortere redegjørelse i Stortinget. Det ligger meget langt fremme i min bevissthet. Jeg har iallfall varslet at det vil komme en mer omfattende redegjørelse en gang mellom påske og sommer, men tidspunktet vil være avhengig av utviklingen i forhandlingene.

Arbeidet med Europa-parlamentet var et viktig poeng fra Gro Harlem Brundtlands side. Jeg er enig i at dette er et sentralt element som også har vært reflektert i avisene. Her er det selvfølgelig problemer fordi Europa-parlamentarikerne vokter meget nøye på sin innflytelse og er i stadig kamp med både Kommisjonen og rådet, og ser det som problematisk at det kommer inn en ny fjerde part. Europa-parlamentet er aktivt og positivt innstilt til selve EØS-prosessen. Men jeg vil ikke legge skjul på at dette er et problem. Jeg må også nevne at en EØS-avtale vil måtte godkjennes av Europa-parlamentet. Det er den type avtale hvor Roma-traktaten vil kreve parlamentets godkjennelse.

Da tror jeg alle spørsmålene er dekket opp.

(SL) KJELLBJØRG LUNDE: Handelsministeren gjorde seg skuldig i ei mistyding når det galdt min kritikk. Det eg meinte, var at eg hadde venta at ein var komen lenger med dei konkrete politiske avklaringane om forhandlingsmandatet for EFTA-landa som blei førespegla før 20. mars, og at vi hadde fått tilbakemelding frå handelsministeren om at det ville bli eit generelt mandat. Det var det kritikken min gjekk på.

ERIK SOLHEIM: Kåre Gjønnes kom så vidt inn på den misnøyen som er i betydelige grupper av befolkningen over at ting ikke foregår i åpenhet. Det vi er redde for, er at det nærmest blir en slags ryggmargseffekt eller en normal prosedyre at man orienterer dette organet, uansett om de opplysningene som gis, kan fremlegges i åpenhet eller ikke, og ikke av noen annen grunn enn at dette er den enkleste og mest hensiktsmessige og tidsbesparende måte. Det er mye lettere for Regjeringen å orientere den utvidede utenrikskomite enn å legge fram opplysninger på annen måte. Det er grunnen til at vi nå vil sette i gang et arbeid for å få tilslutning til at det blir et åpent markedsutvalg i Stortinget som behandler alt det som kan foregå i åpenhet. Det som ikke kan det, kan foregå i den utvidede. Det er ikke vanskeligere enn at Danmark har hatt et slikt åpent markedsutvalg gjennom mange års forhandlinger og prosess i EF. Det var det ene.

Det andre gjaldt bio- og genteknologien. Det er ikke slik at det er Nationen som har skapt en masse røre i den saken. Det er Regjeringen selv som har skapt det oppstuss som har vært, spesielt ved det brevet som har gått fra statsministerens kontor til Miljøverndepartementet, hvor det står at Regjeringen har til hensikt å legge flertallsinnstillingen fra Bioteknologiutvalget til grunn, dernest også ved at det er opprettet en intern arbeidsgruppe i Regjeringen på dette området, som etter hva jeg skjønner, ikke er et normalt statssekretærutvalg hvor pressen får vite hvem som sitter der, men hvor det nærmest er gjort forsøk på ikke å fortelle hvem som er medlem av utvalget. Det er disse uklarhetene som har gjort at mange av oss har reagert.

CARL I. HAGEN: Det er ikke et spørsmål, først bare en konstatering. Når det gjelder mandatet, tolker vi det at man får et generelt mandat den 20. mars istedenfor et relativt detaljert, dithen at EF trekker seg litt tilbake. Det er klart at det under forhandlinger hvor man har et generelt mandat, er mye enklere å si at dette kan vi ikke ta stilling til, for det har

(SL) vi ikke myndighet til, det må vi vente med til vi får det detaljerte mandatet. Man kjøper seg i realiteten litt tid. Vi tolker det som et signal om at EF strammer inn radikalt når det gjelder EF/EFTA-forhandlingene, slik Gundersen gav uttrykk for. Jeg vil bare ha sagt at vi altså har en helt annen tolkning.

Så har jeg lyst til å gi uttrykk for at vi i hele denne prosessen må vokte oss vel for å gjøre dette organ eller Stortinget til det utøvende regjeringsorgan. Jeg føler at vi begynner å blande kortene. Det er Regjeringen som skal drive de detaljerte forhandlinger. Politiske hovedspørsmål vil jeg tro Regjeringen selv i egen interesse vil finne det klokt å klarere med Stortingets organer. Men det må være hovedpoengene. Dersom Regjeringen forhandler og gjør ting i forhandlingsprosessen som ikke Stortingets flertall liker, kan stortingsflertallet skaffe seg en ny regjering. Jeg har også lyst til å si at dersom Stortinget ikke liker resultatet av forhandlingene, kan vi la være å ratifisere avtalen. Vi har en egenkontrollordning. Det er ikke Stortingets jobb heller å drive detaljerte utøvende forhandlinger. Det er visse tegn som tyder på at det skulle være det.

Helt til slutt har jeg lyst til å si at vi synes det er en ganske åpen debatt om problematikken for tiden. At en del av dem som er imot det hele, bruker manglende åpenhet som et angrep mot Regjeringens forhandlinger om noe man ikke er for, er greit. Når man ikke har andre argumenter, er det alltid enkelt å mase om at det er manglende åpenhet, mens det egentlig er stor åpenhet. Jeg må si at vi har ingen grunn til å klage på det som nå skjer. Jeg går ut fra at Regjeringen vil komme med offentliggjøring av det som bør offentliggjøres. Hvis man legger frem for offentligheten det vi har fått orientering om i dag med unntak av det man synes man ikke kan offentliggjøre, er det tilfredsstillende. Jeg vil ikke være med i dette hylekoret nå om manglende åpenhet.

ANDERS TALLERAAS: Bare en liten merknad til Solheims stadige anbefaling når det gjelder hvor bra ting er i Danmark. Det er mye bra i Danmark, men jeg tror ikke dette om markedsutvalget og den måten det fungerer på, er akkurat slik Solheim beskrev det, i hvert fall tar jeg mine reservasjoner når det gjelder akkurat det.

(SL) STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Bare veldig kort, leder.

Kjellbjørg Lunde oppklarte misforståelsen ved å si at det hun mente, var at det gikk for sakte med konkret politisk avklaring, og så sa hun: som var forespeilet før 20. mars. Hvis hun med det tenker på det SV i dag har etterlyst, nemlig konkrete unntakspriori-teringer, så har jeg ikke forespeilet det. Jeg har tvert imot gang på gang understreket at man ikke skal legge frem unntakslister i forhandlingene den 20. mars. Jeg viser bl.a. til et innlegg jeg hadde i Aftenposten sist fredag om dette spørsmålet. Det var ikke så krystall-klart tatt forbehold for dette i min redegjørelse i Stortinget, men det var de samme resonnementene som lå til grunn for de formuleringer jeg der brukte.

Kan det bli lettvint å bruke den utvidede? Jeg opplever det aldri som lettvint å bruke den utvidede, jeg vil gjerne få lov til å si det. Når det gjelder en del av disse spørsmålene, ser jeg det som riktig først å orientere og rådslå her i den utvidede. så vil det være naturlig at deler av det blir gjort offentlig kjent, bl.a. gjennom den statusrapporten som nå blir fremlagt.

Jeg merket meg Hagens fortolkninger. Som det vil fremgå av protokollen, er vi klart uenige i forhold til om man nå strammer inn radikalt på EØS-forhandlingene. Jeg opplever at det er nesten det motsatte som skjer. Hovedpoenget må være et ønske om å avklare med denne komite viktige sider i forhandlingene, sa Hagen, og at dette må være opp til Regjeringens skjønn. Ja, selv-følgelig må det det. Jeg vil klart gi uttrykk for at Regjeringen har et slikt ønske om å komme til denne komite og avklare slike ting.

KOMITEENS LEDER: Er det noen som har noe under Eventuelt? - Det er det ikke.

Takk for i dag.

Møtet hevet kl. 11.30.